

I denne perioden hadde tanken om naturlige rettigheter for mange en viktig funksjon som intellektuelt våpen mot enevelde og politisk undertrykking. Den engelske filosofen John Locke (1632–1704) er ett eksempel på dette. I *The Second Treatise on Civil Government* (1690/1986) forsvarer han konstitusjonelt monarki og maktfordeling med utgangspunkt i vår naturlige frihet. Tilsvarende finner vi også i opplysningstiden mange viktige tenkere som forsvarer naturlige rettigheter og avviser eneveldet. For eksempel støttet sveitseren Jean-Jacques Rousseau (1712–1778), tyskeren Immanuel Kant (1724–1804) samt britene Thomas Paine (1737–1809) og Mary Wollstonecraft (1759–1797) alle sammen den franske revolusjon ut fra en tanke om at vi har en naturlig rett til frihet. Men hva innebærer det egentlig å ha en naturlig rett til frihet? I denne delen skal vi se nærmere på dette spørsmålet med utgangspunkt i Wollstonecraft og Kant.

For både Wollstonecraft og Kant handler negativ frihet i en politisk sammenheng om uavhengighet i relasjon til andre. Vi er frie når vi kan gjøre valg og sette oss mål uavhengig av hva andre personer ønsker eller vil. Motsatsen til frihet er avhengighetsrelasjoner der noen må underordne seg andre personers vilje. Et ofte brukt eksempel på en slik relasjon er relasjonen mellom herre og slave. Det vesentlige ved denne relasjonen er ikke at slaven nødvendigvis opplever mange hindringer i det daglige. En velvillig herre kan tenkes å la slaven gjøre stort sett som slaven selv vil, uten at slaven dermed kan regnes som fri. Slaven lever fortsatt i ufrihet, fordi det er opp til herren å bestemme hvor stort handlingsrom slaven har. Fri blir slaven først når han kan gjøre som han vil uten å være prisgitt herrens velvilje – det vil si når han ikke lenger er slave.

Dette synet på negativ frihet skiller seg begrepsmessig fra Mills oppfatning. For Mill innebærer negativ frihet ikke-innblanding, det vil si fravær av hindringer påført oss av andre. Ifølge dette synet på frihet er vi frie i den grad vi kan gjøre som vi vil, og ufrie i den grad andre hindrer oss i å nå våre mål, for eksempel gjennom bruk av fysisk tvang eller trusler. Selv om fravær av ytre hindringer også kan beskrives som en form for uavhengighet av andre, er Mills oppfatning likevel forskjellig fra det synet vi finner hos Wollstonecraft og Kant. For Wollstonecraft og Kant er det ikke slik at negativ frihet i første rekke er å kunne handle uhindret av andre. Ifølge deres syn består frihet i at ingen andre privatpersoner er i posisjon til å bestemme over oss. En annen måte å formulere denne tanken på er å si at frihet er fravær av forhold som tillater noen å utøve vilkårlig makt over andre. Frihet innebærer med andre ord det vi i introduksjonen til delen om politisk filosofi kalte ikke-dominans.

Forstår vi frihet på denne måten, kan vi være ufrie uten at noen faktisk hindrer oss i å gjøre som vi vil, slik slaven i eksemplet ovenfor er ufri i relasjon til herren. Omvendt kan vi være frie selv når vi forhindres fra å gjøre som vi vil. I introduksjonen til kapitlene om politisk filosofi var vi inne på hvordan et rettferdig rettssystem kan beskytte oss mot vilkårlig makt. Selv om juridiske lover ofte begrenser valgmulighetene våre, beskytter de oss samtidig mot å bli offer for andre personers vilkårlige innfall. De lovene som forhindrer oss i å gjøre akkurat hva vi vil, kan med andre ord også gjøre oss frie i relasjon til andre privatpersoner.

Siden frihet er noe vi alle har krav på, må frihet nødvendigvis innebære gjensidighet. Politisk frihet kan ikke være annet enn lik frihet